

Strategisch Kader 2015-2018

versie 1.0, 11 november 2014

COC STRATEGISCH KADER 2015-2018

November 2014

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	3
1. Inleiding	4
2. Van ondergronds naar internationale voorloper	4
3. Naar een nieuw strategisch kader	5
4. Organisatievisie en kernwaarden	8
5. Doelstellingen	9
6. Strategieën	10
7. Analyse maatschappelijke context	11
8. Speerpunten 2015 – 2018	14
9. Organisatie	16
10. Implementatie en monitoring	17

1. Inleiding

Het COC is de oudste nog bestaande LHBT¹-organisatie ter wereld. Het COC timmert al bijna 70 jaar aan de weg naar een beter bestaan voor LHBT's wereldwijd. Daarbij is bijgedragen aan grote successen, zoals de openstelling van het burgerlijk huwelijk in een groeiend aantal landen en verplichte voorlichting op scholen in Nederland. Het COC staat ook steeds weer voor nieuwe uitdagingen: de zelfdodingscijfers onder LHBT jongeren zijn veel hoger dan onder heteroseksuele jongeren, bi-culturele LHBT's hebben het vaak zwaar, in Nederland is een toename van geweld tegen LHBT's en in een groot aantal landen worden LHBT's gediscrimineerd en vervolgd. Een vitaal COC dat vecht voor de rechten en kansen van LHBT's wereldwijd blijft hard nodig.

Voor u ligt het nieuwe strategische kader waarmee richting wordt gegeven aan het werk van het COC in de komende jaren. Het strategisch kader is de kapstok waar het COC haar activiteiten aan ophangt, de paraplu waaronder zij past en het cement waarmee zij samenhangt.

2. Van ondergronds naar internationale voorloper

Het COC ontwikkelde zich sinds de oprichting in 1946 tot een sterke, internationaal actieve belangenorganisatie met duizenden leden, honderden vrijwilligers, twintig regionale lidverenigingen en een professionele werkorganisatie.

De strijd van het COC voor LHBT-emancipatie valt globaal uiteen in drie fasen die elkaar deels overlappen: einde strafbaarstelling, gelijke rechten en sociale acceptatie.

In de eerste decennia van haar bestaan richt het COC zich vooral op het organiseren van opvang en sociale activiteiten. Er werd daarnaast gestreden voor afschaffing van het discriminerende artikel 248-bis van het Wetboek van Strafrecht. Dat stelde homoseksuele handelingen strafbaar tot 21 jaar terwijl voor hetero's een minimumleeftijd gold van 16 jaar. Artikel 248-bis werd in 1971 afgeschaft en de officiële erkenning van het COC volgde in 1973. In de jaren zeventig bereikt het COC bovendien dat homoseksuele mannen niet langer automatisch wegens 'geestelijke instabiliteit' (ofwel: S5) werden afgekeurd voor de dienstplicht. Al sinds de eerste jaren van haar bestaan zet het COC zich in voor versterking van LHBT-bewegingen in andere landen en de globale LHBT-beweging. Het COC is bijvoorbeeld één van de oprichters van ILGA, de International Gay and Lesbian Organisation.

In de jaren tachtig en negentig van de twintigste eeuw maakt het COC zich onder andere sterk voor de totstandkoming van anti-discriminatiewetgeving. Het pleidooi van het COC en andere organisaties voor betere anti-discriminatiewetgeving resulteert in 1993 in de algemene wet gelijke behandeling, die onder meer discriminatie op grond van homoseksuele gerichtheid verbiedt. Het COC strijdt vanaf 1995 met andere organisaties voor openstelling van het burgerlijk huwelijk. Hoewel er nog altijd discriminerende wetgeving bestaat, wordt de openstelling van het huwelijk in 2001 beschouwd als sluitstuk van een periode waarin het accent ligt op gelijke rechten. In 1995 neemt het internationale werk van COC een vlucht met het eerste project met de Roemeense LHBT organisatie ACCEPT. Vele internationale projecten volgen.

Vanaf de eerste jaren van de 21^e eeuw maakt het COC zich in Nederland sterk voor een derde fase in de LHBT-emancipatie. Na het einde aan de strafbaarstelling en het grotendeels bereiken van gelijke rechten, pleit het COC voor sociale acceptatie. De non-discriminatie-normen die in de wet zijn verankerd, moeten nu ook in de haarvaten van de maatschappij hun beslag krijgen. Initiatieven als

¹ Lesbisch, Homo, Biseksueel, Transgender

Gay-Straight Alliances op scholen, de Roze Loper voor LHBT-vriendelijke (ouderen-)zorg en de Respect2Love community voor bi-culturele LHBT's zijn hier voorbeelden van.

De internationale portefeuille groeit uit tot meerjarige programma's en partnerschappen met LHBT-organisaties in Oost-Europa, Centraal-Azië, Latijns Amerika en Afrika en internationale belangenbehartiging bij organisaties als de VN, Raad van Europa en de Europese Unie.

Anno 2015 is het COC lokaal, nationaal en wereldwijd een belangrijke speler. COC heeft aanzien als verbinder, inspirator en organisator. COC zet zich onverminderd in voor acceptatie en gelijke rechten en kansen voor LHBT's in Nederland en de rest van de wereld. Er is nog veel te bereiken.

3. Naar een nieuw strategisch kader

LHBT-emancipatie: Er is nog veel om voor te vechten

Er is veel bereikt op het terrein van de LHBT-emancipatie en het COC heeft bij veel ontwikkelingen een bepalende rol gespeeld. Dat is geen reden om achterover te leunen, niet in Nederland en zeker niet als we naar de internationale situatie kijken. Er is werk aan de winkel.

Uit recente feiten en cijfers² blijkt dat een vitaal COC noodzakelijk is en blijft. Hoewel slechts 4% van de Nederlanders aangeeft negatief te staan ten opzichte van homoseksualiteit, wordt de situatie anders als er naar specifieke onderwerpen wordt gevraagd: 20% is tegen adoptie door paren van hetzelfde geslacht, 29% vindt het aanstootgevend als twee mannen elkaar zoenen (tegenover 14% als het om een man en een vrouw gaat). 20% van de Nederlanders staat negatief tegenover transgenders. Acceptatie van LHBT's ligt in Turkse, Marokkaanse en Surinaamse gemeenschappen en in orthodox religieuze kringen aanmerkelijk lager dan het landelijk gemiddelde. Zeven van de tien LHBT's krijgen te maken met fysiek of verbaal geweld wegens hun identiteit. Van incidenten wordt nog altijd te weinig aangifte gedaan. Driekwart van de LHBT-jongeren wordt op school gepest en de zelfdodingscijfers onder deze groep liggen tot vijf keer hoger dan gemiddeld. Onderzoek onder transgenders toont aan dat 42% van hen discriminatie ondervindt. Op het werk is nog altijd gemiddeld 25% van de homomannen en lesbische vrouwen en 75% van de biseksuelen niet uit de kast. School blijft een sociaal onveilige plek voor veel LHBT jongeren. Homo is het meest gebruikte scheldwoord op scholen. Dit is slechts een greep uit wat bekend is uit onderzoek.

Internationaal blijft de situatie zorgwekkend en zijn discriminatie, geweld en intimidatie een dagelijkse realiteit voor LHBT's³ wereldwijd. In 78 landen is homoseksualiteit strafbaar bij wet, waarvan in 7 landen met de doodstraf. Alleen al in Europa zijn de afgelopen 5 jaar meer dan 80 transgenders vermoord⁴. Er is vooruitgang geboekt, bijvoorbeeld met de openstelling van het huwelijk in een groot aantal staten in de Verenigde Staten en Mexico en afschaffing van de sterilisatie-eis en andere voorwaarden voor erkenning van de gender identiteit in Argentinië en Denemarken. Tegelijkertijd zijn er in navolging van Rusland pogingen in Litouwen, Kirgizië en andere landen om antipropaganda wetten aan te nemen die het LHBT-organisaties onmogelijk maken hun werk te doen en die leiden tot toenemend geweld tegen LHBT's. Afrikaanse landen als Oeganda en Nigeria hebben recent de straffen voor homoseksualiteit aanzienlijk verzwwaard. Volgens onderzoek van het EU Grondrechtenagentschap⁵ onder 93.000 LHBT's in de EU had de helft van de

² Bron: onder andere MOVISIE Factsheet Feiten en cijfers: samenvatting van onderzoeken naar de LHBT-emancipatie.

³ Bron: State-sponsored Homophobia. A world survey of laws: criminalisation, protection and recognition of same-sex love, May 2014, ILGA-World.

⁴ Alleen gerapporteerde gevallen. Bron: Trans Murder Monitoring, TGEU, May 2014.

⁵ Bron: EU LGBT Survey, Fundamental Rights Agency, May 2013.

respondenten discriminatie of geweld meegemaakt op grond van hun seksuele gerichtheid of gender identiteit in het afgelopen jaar.

Inzet van het COC blijft dan ook hard nodig, nationaal en internationaal. COC formuleert daarbij steeds nieuwe ambities en doelen die passen bij de uitdagingen van het tijdsgewricht.

Verbonden met interne ontwikkelingen

Dit meerjarig strategisch kader komt, naast de wens en noodzaak om de positie en ambitie van COC te herijken en opnieuw te richten, ook voort uit belangrijke interne ontwikkelingen. In de federatie COC wordt intensiever dan voorheen samengewerkt tussen lidverenigingen en COC Nederland. Er is naast praktische samenwerking ook aandacht voor het gezamenlijk ontwikkelen van een toekomstvisie. In zogenoemde Benen-op-tafel-sessies (2011/2012) en Ronde-tafel-bijeenkomsten (2013) zijn belangrijke stappen gezet verder op weg naar een eensgezind, stevig geworteld, toekomstbestendig COC.

Samenvattend was de interne opbrengst als volgt⁶:

Kansen:

- Er is veel overeenstemming over het palet van activiteiten dat past binnen de doelstellingen van het COC;
- Er leeft veel ambitie om nieuwe activiteiten te ontwikkelen;
- Er is breed draagvlak voor de 'inside-out' visie⁷.

Behoeften:

- Achterban meer betrekken en de binding met vrijwilligers versterken;
- Meer inhoudelijke samenwerking en afstemming tussen lidverenigingen onderling en met de werkorganisatie;
- Betere afstemming van de lokale en nationale agenda;
- Betere borging van kennis en informatie.

Belemmeringen:

- De zware belasting van bestuursleden met operationele taken verhoogt het risico op uitval;
- Zorgen over continuïteit bij bestuursleden verdringen soms de focus op de externe doelstellingen waardoor niet alle lidverenigingen aan de eigen ambities toekomen.

Er werden korte termijn afspraken gemaakt die al leiden tot meer en betere interne samenwerking op het gebied van jongeren (Jong&Out, Expreszo, Voorlichting), Veiligheid en LHBT asielzoekers.

Het voorliggende strategisch kader is een logisch vervolg op en is rechtstreeks verbonden met de interne ontwikkelingen en legt de langere termijn visie en ambitie vast waarmee de federatie als geheel vooruit kan.

⁶ Bron: Nota Federatiebestuur aan Algemene Vergadering dd 15 juni 2013

⁷ Inside out baseert zich op het principe dat COC een buitenstaander is bij het emancipatieproces van anderen. COC's rol beperkt zich tot het faciliteren, stimuleren, motiveren, financieren en verbinden van 'insiders' zodat zij volledig controle houden over richting, tempo en activiteiten.

Proces naar het nieuwe strategische kader

Het strategisch kader is gemaakt door een kerngroep⁸ en een adviesgroep⁹.

In de kerngroep zaten vertegenwoordigers van lidverenigingen, Expreszo, bestuur COC Nederland en medewerkers COC Nederland. Hiermee is bewust gekozen voor een vertegenwoordiging uit de hele federatie. Het kernteam had de opdracht om een strategisch kader te ontwikkelen dat ter goedkeuring kon worden voorgelegd aan de Algemene Ledenvergadering. De kerngroep werd daarbij gefaciliteerd door een externe specialist¹⁰ in LHBT issues en organisatiestrategie.

De adviesgroep is bewust klein gehouden om te voorkomen dat een complex bureaucratisch proces zou ontstaan. De adviesgroep had voornamelijk de taak om te checken of de inhoud van het kader past bij de behoeftes van de federatie. Verder werd de adviesgroep regelmatig om input gevraagd.

Er is een uitgebreide externe consultatieronde gedaan. Meer hierover in hoofdstuk 7.

Tijdens de Landelijke Werkgroep Federatiezaken (LWFZ) van 6 september 2014 is toelichting gegeven en input gevraagd aan de lidverenigingen. Vervolgens zijn in 3 interne consultatierondes conceptstukken gedeeld via het interne communicatiesysteem Wiki waarbij input van lidverenigingen werd aangemoedigd.

Als sluitstuk heeft de Algemene Ledenvergadering, het hoogste beslisorgaan binnen de federatie, het strategisch kader vastgesteld in de vergadering van 29 november 2014.

Het strategisch kader is de kapstok waar het COC haar activiteiten aan ophangt, de paraplu waaronder zij past en het cement waarmee zij samenhangt. Het strategisch kader richt COC naar de toekomst.

Het strategisch kader bevat bewust geen uitwerking op activiteitsniveau. Het biedt houvast maar ook de ruimte om op elk niveau te operationaliseren binnen de gezamenlijk overeengekomen richting en prioriteiten.

Dit strategisch kader vervangt het laatste formeel vastgestelde strategisch plan “Belangen en Verlangen” (1996).

⁸ Hodo Essa (COC Haaglanden) Jan van Asch (COC Amsterdam, tot augustus 2014), Peter de Ruijter (COC Amsterdam, vanaf augustus 2014), Tom Haines (Expreszo), Remy Overkempe (Expreszo), Robert Loesberg (bestuur COC Nederland), Hans Stokebrand (bestuur COC Nederland), Susanne te Braak (Projectleider), Joyce Hamilton (Projectleider), Pieter Boone (Management Team COC Nederland), Philip Tijsma (Management Team COC Nederland).

⁹ Tanja Ineke (Voorzitter), Koen van Dijk (Directeur COC Nederland)

¹⁰ Karen Kraan (Flowz)

4. Organisatievisie en kernwaarden

Organisatievisie verwijst naar wat de organisatie wil bereiken. Het beschrijft kort, bondig en aansprekend waar de organisatie naar streeft.

De *visie* van COC is:

Het COC streeft naar sociale acceptatie van LHBT's in Nederland en internationaal door te zorgen dat LHBT's gelijke rechten en kansen krijgen en kunnen benutten.

COC ontplooit haar activiteiten aan de hand van kernwaarden. Kernwaarden zijn begrippen waar de organisatie voor staat, principes waarnaar het COC wil handelen en waarop de organisatie aanspreekbaar is.

COC formuleert **7 kernwaarden** (hier in alfabetische volgorde):

Inclusief

COC erkent en waardeert de diversiteit binnen de LHBT gemeenschap en binnen de samenleving als geheel.

Innovatief

COC is baanbrekend, vernieuwend en grensverleggend. COC zoekt naar nieuwe oplossingen in een snel veranderende wereld en is daarbij wendbaar en creatief.

Inside out/eigen kracht

COC gaat uit van de eigen kracht van de LHBT gemeenschap en de leden van de gemeenschap. Zij bepalen richting, tempo en activiteiten van hun (emancipatie-)proces. COC kan hen daarbij ondersteunen, faciliteren, begeleiden, stimuleren, financieren en/of verbinden, maar 'insiders' blijven zelf eigenaar van hun proces. COC luistert daarvoor voortdurend naar wat de issues, behoeften en ervaringen van de LHBT gemeenschap zijn.

Inspirerend

COC is bezielend en bezielend en doet haar werk met geestdrift en enthousiasme. Daarmee zet COC ook anderen aan tot actie.

Onafhankelijk

COC vaart een eigen koers en bepaalt haar positie en standpunten onafhankelijk van overheden, maatschappelijke instellingen en private sector. COC neemt zelfstandig een positie in en handhaaft en verdedigt deze tegenover anderen.

Opiniërend

COC verwoordt wat leeft in de LHBT gemeenschap, formuleert op basis daarvan haar opinie en positie en beïnvloedt de meningsvorming van anderen wat betreft LHBT's.

Solidair

COC is onderdeel van en solidair met de LHBT beweging wereldwijd en beroept zich op de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens¹¹ en de Yogyakarta Principles¹².

¹¹ Inclusief culturele, sociale, economische, burgerlijke en politieke rechten welke universeel en ondeelbaar zijn.

¹² Richtlijn over de toepassing van mensenrechten in relatie tot seksuele oriëntatie en gender identiteit.

5. Doelstellingen

Het COC kent als LHBT-belangenbehartiger twee maatschappelijke doelstellingen, te weten het verbeteren van de maatschappelijke positie van LHBT's en het bevorderen van de *empowerment* van LHBT's.

Het COC stelt zich ten doel:

1. Het bevorderen van juridische en maatschappelijke verbeteringen met als doel volledige sociale acceptatie van en gelijke rechten en kansen voor LHBT's.

Dit is geoperationaliseerd als:

- ✓ Het COC richt zich op het tot stand brengen van wetgeving, regelgeving en beleid, door lokale en nationale overheden en intergouvernementele organisaties, die het kader en de garanties bieden voor gelijke rechten en kansen voor LHBT's;
- ✓ Het COC richt zich op het versterken van de LHBT beweging om discriminatie en geweld aan te kaarten, verbindt (lokale) LHBT organisaties met elkaar en met stakeholders en het COC faciliteert toegang tot nationale en internationale mensenrechten- en andere fora;
- ✓ Het COC richt zich wereldwijd op verandering in mentaliteit en gedrag in samenlevingen met betrekking tot LHBT's;
- ✓ Het COC richt zich op de beschikbaarheid en openstelling van maatschappelijke voorzieningen voor LHBT's. Verder richt zij zich op de aansluiting van deze voorzieningen bij de behoeften van LHBT's.

2. Het bevorderen van de *empowerment* van LHBT's door te ondersteunen bij het vormgeven van hun LHBT gevoelens, specifieke behoeften, gedrag en/of identiteit.

Dit is geoperationaliseerd als:

- ✓ Het COC richt zich op het geven van informatie, voorlichting en adviezen;
- ✓ Het COC richt zich op het scheppen en in stand houden van mogelijkheden tot individuele ontwikkeling, vorming en bewustwording;
- ✓ Het COC stelt (groepen) mensen in staat om de eigen situatie en die van hun naasten te verbeteren.

6. Strategieën

Om haar doelstellingen te behalen hanteert COC de volgende strategieën:

Activeren

De LHBT beweging is het geheel aan initiatief dat personen, groepen, instanties en anderen ondernemen om emancipatie en sociale acceptatie van LHBT's in Nederland en daarbuiten te bevorderen. Veel initiatief komt vanzelf en zonder betrokkenheid van het COC op gang, maar het COC heeft de nadrukkelijke functie om anderen te activeren, versterken en te laten participeren in de beweging.

Agenderen

Het COC agendeert actuele kwesties op het gebied van LHBT-emancipatie in het maatschappelijk domein, bij de overheid en de politiek, zowel nationaal als internationaal. COC signaleert knelpunten en uitdagingen op het gebied van LHBT- emancipatie, analyseert en plaatst deze in een bredere context.

Informereren

Het COC biedt lokaal, nationaal en internationaal beleidsinformatie over LHBT onderwerpen, suggesties voor beleid en concrete oplossingen. De informatie wordt (op verzoek of op eigen initiatief) aangeboden aan media, het algemene publiek, overheden, politici, intergouvernementele organisaties, maatschappelijke organisaties, internationale organisaties en andere partijen. Het COC streeft er daarbij steeds naar om de stem van de brede LHBT-gemeenschap te vertolken en werkt nauw samen met collega-organisaties en activisten.

Ondersteunen

Mensen die vanwege hun seksuele oriëntatie, genderidentiteit of genderexpressie tegen specifieke belemmeringen aanlopen hebben behoefte aan (doorverwijzing naar) ondersteuning en opvang. Kwetsbare groepen uit de LHBT-gemeenschap doen regelmatig een beroep op ondersteuning. De ondersteuning die het COC biedt heeft 3 elementen:

- Doorverwijzing naar specifieke personen of organisaties, zoals Roze in Blauw-netwerken, asieladvocaten en therapeuten;
- Individuen in contact brengen met mensen met een gelijke achtergrond;
- Individuele ondersteuning als andere mogelijkheden niet of nauwelijks bestaan.

Veranderen

Het COC brengt verandering tot stand in wetgeving, regelgeving en beleid. Maar het COC richt zich ook op verandering van een negatieve houding ten aanzien van LHBT's in de samenleving.

Verbinden

Door verbinding te initiëren of te bevorderen stimuleert COC de samenhang en solidariteit binnen de LHBT- beweging als geheel of tussen LHBT-initiatieven, maatschappelijke organisaties en/of de overheid en wordt het effect van verschillende initiatieven in combinatie vergroot.

Verenigen

Het COC bevordert de interne samenhang in de organisatie. Het COC is een democratische federatie van lidverenigingen. Daarin hebben de leden het voor het zeggen. Het verenigen zit in de haarvaten van de organisatie.

Versterken

Het COC ondersteunt initiatieven en organisaties (en soms personen) die zich richten op specifieke doelen of doelgroepen binnen de achterban en die een eigen bijdrage leveren aan het bewerkstelligen van emancipatie en sociale acceptatie. Het kan hier gaan om langlopende, bestendige initiatieven binnen de LHBT-beweging, of om individuele vertegenwoordigers die zijn opgestaan vanuit een gemeenschap. COC ondersteunt deze personen en initiatieven door coaching en begeleiding en door verbindingen te leggen binnen het netwerk. Internationaal ondersteunt COC LHBT-organisaties om de lokale beweging, de samenwerking met stakeholders en de pleitbezorging te versterken.

Vertegenwoordigen

Het COC is de oudste LHBT-belangenorganisatie ter wereld, heeft een groot draagvlak en heeft aantoonbaar successen geboekt. Daarom is het COC in staat om de LHBT beweging te vertegenwoordigen. Het COC fungeert daarbij als platform naar buiten voor mensen en organisaties die niet beschikken over de noodzakelijke ingangen.

7. Analyse maatschappelijke context

In hoofdstuk 3 staat een kort overzicht van de stand van zaken van de LHBT emancipatie in Nederland en internationaal. Hoewel veel bereikt is in Nederland ten aanzien van gelijke rechten en kansen en er ook internationaal successen zijn geboekt, toont onderzoek aan dat er nog veel is om voor te vechten. Verworvenheden moeten bovendien op peil worden gehouden. Er zijn voldoende voorbeelden van hoe een situatie voor LHBT's positief kan accelereren (bv openstelling burgerlijk huwelijk in de Verenigde Staten) en negatief kan ontsporen (als voorbeeld het kopiëren en zelfs aanscherpen van de draconische Russische antipropaganda wet in Kirgizië). Vooruitgang en tegenbeweging zijn centrale kenmerken van LHBT-emancipatie. Naast wetgeving vergt de sociale acceptatie van LHBT's constant onderhoud, verbetering en aandacht.

Maatschappelijke trends

Alle maatschappelijke organisaties en dus ook COC willen maatschappelijke verandering tot stand brengen. De strategische keuzes en de focus van de organisatie maakt zijn deels gebaseerd op wat er maatschappelijk speelt, waar de nood het hoogst is en waar de meeste kansen liggen. De organisatiestrategie sluit aan op trends en veranderingen in die maatschappelijke context. Dit hoofdstuk belicht relevante maatschappelijke trends voor het COC.

Om de relevante maatschappelijke context te duiden is aan 13 deskundigen (journalisten, wetenschappers, activisten, LHBT experts, etc.)¹³ gevraagd om vanuit hun achtergrond en expertise

¹³ Pieter Brokx, Linda Duits, Wielie Elhorst, Jolanda de Groot, Glen Helberg, Juul van Hoof, Margriet van der Linden, Suzanne van Rossenberg, René Rouwette, Sophie Schers, Farid Tabarki, Martijn Tulp, Dennis van de Veur.

de trends te identificeren die van invloed zijn op het werk van het COC. De discussie is gevoerd in een externe consultatieronde en aanvullende interviews. Hiermee heeft een breed en kleurrijk palet aan deskundigen input gegeven voor het destilleren van de volgende 12 maatschappelijke trends.

Politiek/Juridische trends

1. In Nederland is de komende jaren sprake van **decentralisatie**. Overheidstaken op onder andere het gebied van zorg en welzijn verschuiven van het rijk en de provincie naar de gemeente. Daarbij ontstaat er waarschijnlijk druk op lokale voorzieningen, mede door de bezuinigingsdoelstellingen. Dit betekent dat politieke besluiten veel meer genomen worden op lokaal niveau en dat een groeiend deel van de pleitbezorging en de samenwerking op lokaal niveau plaatsvindt.
2. Wat betreft gelijke rechten is veel bereikt, ook de sociale acceptatie lijkt hoog, maar er is sprake van **schijntolerantie** in de maatschappij. LHBT's lijken steeds breder geaccepteerd te zijn, maar het laagje tolerantie is dun. Er zijn meer geweldsincidenten (of ze zijn meer zichtbaar). Ook binnen LHBT gemeenschappen is er sprake van een (deels zelf opgelegde) norm wat een acceptabele LHBT'er is (bijvoorbeeld weerstand tegen "vrouwelijke" mannen en "mannelijke" vrouwen, bifobie en transfobie).
3. Er is nog **ongelijkheid voor de wet**, bijvoorbeeld op het gebied van transgenders rond de erkenning van kinderen en ouderschap en het feit dat een verbod op LHBT-discriminatie nog altijd niet is opgenomen in artikel 1 van de Grondwet.

Sociale trends

4. Digitalisering en de opkomst van sociale media hebben **de wijze waarop mensen zich met elkaar verbinden** radicaal veranderd. Men vindt elkaar steeds makkelijker via (virtuele) informele en autonome netwerken, zonder zich voor lange tijd aan een vereniging of goed doel te committeren. Dit leidt tot minder (behoefte aan) fysieke ontmoetingsplekken. Tegelijkertijd blijft de menselijke behoefte aan ontmoeting bestaan en wordt wellicht als tegenreactie op een groeiende online wereld zelfs belangrijker. Door de digitalisering zijn mensen sneller te mobiliseren tot actie. *1-click activisme* of *clicktivism*, waaronder het online tekenen van petitities, is breed verspreid.
5. De **Transgender en Interseksuele gemeenschappen** zijn zich steeds meer aan het organiseren en worden **zichtbaarder** in de maatschappij. Dat is een empowerment proces dat zij zelf willen en moeten doorlopen. Het vertoont, naast eigen kenmerken, waarschijnlijk gelijkenis met dat van LHB's.
6. **Gendernormativiteit** is een belangrijke oorzaak van LHBT-negativiteit. In de opvoeding worden verwachtingen van jongens en meisjes nog altijd scherp neergezet. De invloed van met name het denken over mannelijkheid leidt tot homonegativiteit. Hier is (in de opvoeding) nog (te) weinig aandacht voor.
7. De verschillende vormen van sociale verschillen moeten in samenhang worden bekeken (de wetenschap noemt dit intersectionaliteit). Voorbeelden zijn gender, seksuele oriëntatie, culturele of etnische achtergrond. Dit leidt tot **meerdere en overlappende vormen van discriminatie en uitsluiting**.
8. De lichamelijke en psychosociale **gezondheid van LHBT's** is **kwetsbaarder** dan die van heteroseksuelen. Het ontbreekt in Nederland aan een belangenbehartiger voor specifieke aandacht voor LHBT gezondheid.
9. **LHBT jongeren lijken onverschilliger** ten opzichte van intolerantie en (onderlinge) discriminatie, het lijkt alsof het erbij hoort en er is sprake van gebrekkig besef ten aanzien van het belang van LHBT emancipatie.

10. Door de **vergrijzing** komen er meer LHBT ouderen die zorg nodig hebben, De ouderenzorg wordt de komende jaren door de decentralisatie op lokaal niveau geregeld. Er is ook sprake van een generatie oudere LHBT's die hun leven open hebben geleefd en die, nu ze zorg nodig hebben, niet terug de kast in willen omdat de zorgomgeving intolerant is. Er zijn steeds meer oudere LHBT's die uit de kast zijn, nog geen zorg nodig hebben, maar waarvoor (te) weinig ontmoetingsplekken zijn in het reguliere uitgaanscircuit.

Internationale trends

11. Er zijn nog veel landen met (zeer) **repressieve wetgeving** ten aanzien van LHBT's. In 78 landen is homoseksualiteit strafbaar en in veel landen is verandering van gender onmogelijk of worden medisch niet-noodzakelijke voorwaarden opgelegd. In sommige regio's is sprake van snelle **voortgang** wat betreft het erkennen van de mensenrechten van LHBT's. Voortgang en meer zichtbaarheid leiden ook tot meer weerstand bij de oppositie, die zich vooral beroept op traditionele / culturele / familie waarden en bescherming van het kind, een **tegenbeweging**. Binnen intergouvernementele organisaties (VN, EU) raken de verhoudingen met betrekking tot LHBT verder gepolariseerd wat voortgang mogelijk blokkeert.
12. De **mensenrechten** van LHBT zijn **goed geïntegreerd** in het Nederlands en het Europees buitenlands beleid. Dit is echter **kwetsbaar** en de politieke aandacht moet gevestigd blijven op het belang van universele mensenrechten.

Het COC hanteert deze 12 trends als belangrijk onderdeel van de context waarbinnen de speerpunten voor de looptijd van dit strategisch kader beschreven worden in hoofdstuk 8.

Een strategisch kader is een papieren weergave van een snel en constant veranderende werkelijkheid, dus een regelmatige herijking van de trends is van belang (zie ook hoofdstuk 10. Implementatie en monitoring).

8. Speerpunten 2015 – 2018

In dit hoofdstuk worden gebaseerd op een analyse van de stand van zaken van de LHBT emancipatie, de opdracht die COC heeft en de gesignaleerde maatschappelijke trends,¹⁰ speerpunten beschreven voor de looptijd van dit strategisch kader.

COC gaat door met:

1. Vooruitgang boeken in de sociale acceptatie en emancipatie van LHBT's en onderhoud van (draagvlak voor) wat is bereikt.

Het eerste speerpunt is waarvoor het COC altijd heeft gestaan en ook de komende jaren staat: werken aan groeiende (sociale) acceptatie en emancipatie van LHBT's en verbetering van hun maatschappelijke positie wereldwijd. Het COC blijft waakzaam zodat wat bereikt is, behouden wordt en het draagvlak voor LHBT blijft bestaan en groeit. Verworvenheden zijn niet tot in de eeuwigheid beschermd. Maatschappelijke tegenbeweging, schijntolerantie, gebrek aan (beleids) prioriteit en onvoldoende financiële middelen zorgen gemakkelijk voor afnemend draagvlak. LHBT-emancipatie moet de komende jaren op de agenda worden gebracht en gehouden bij beleidsmakers, politici, donoren en het algemene publiek.

2. Discriminerende wetgeving bestrijden en bevorderen dat wetgeving, regelgeving en beleid ter bevordering van LHBT emancipatie tot stand komen, waar mogelijk in samenwerking met andere (belangen) organisaties.

In juridische zin is veel bereikt. In het tijdvak 2012-2015 worden de 5 punten van het landelijk Roze Stembusakkoord gerealiseerd¹⁴. Er blijven echter juridische punten te bevechten in Nederland en het is belangrijk dat regelgeving en beleid ter bevordering van LHBT acceptatie ingevoerd blijven worden. Ook is er groeiende aandacht voor lokale Roze Stembusakkoorden. Internationaal zijn er nog veel landen die LHBT's vervolgen, waar actief anti-LHBT wetgeving ingevoerd wordt of waar geen enkele (juridische) bescherming is voor LHBT's.

3. Versterken van de internationale LHBT beweging.

COC werkt sinds 1995 aan het versterken van de internationale LHBT beweging en lokale bewegingen elders en blijft dit actief doen. Daarbij gaat het zowel om het faciliteren van de internationale pleitbezorging door LHBT's zelf als om het ondersteunen van de internationale en lokale LHBT bewegingen door middel van kennis, netwerk, middelen, training en capaciteitsopbouw. COC zet de komende jaren in op voortzetting van programmatische ondersteuning en het systematisch verankeren van aandacht voor mensenrechtenschendingen binnen de VN, de Europese Unie, de Raad van Europa, de OVSE, de Afrikaanse Commissie en Organisatie van Amerikaanse Staten. Daarnaast werkt COC aan de verdieping van het strategisch partnerschap met het Ministerie van Buitenlandse Zaken met betrekking tot haar mensenrechtenbeleid en ontwikkelingssamenwerking.

¹⁴ afschaffing weigerambtenaar, transgenderwet, wet lesbisch ouderschap, verplichte voorlichting en afschaffing enkele feit constructie

COC intensificeert de inzet op:

4. De meest kwetsbare groepen in de gemeenschap, waaronder ouderen, jongeren, bi-culturelen, asielzoekers, biseksuelen, transgenders.

Ouderen, jongeren, bi-culturelen, asielzoekers, biseksuelen en transgenders zijn belangrijke voorbeelden van kwetsbare groepen binnen de LHBT gemeenschap. De emancipatie, zichtbaarheid en sociale acceptatie vragen extra aandacht. Bovendien worden deze groepen geconfronteerd met specifieke problematieken. Het COC is er voor iedereen in de LHBT gemeenschap, maar legt de focus bij de meest kwetsbare groepen.

5. Het versterken van de contacten met en toegang tot de lokale politieke structuren in Nederland en behoud van de sterke positie in de nationale politieke belangenbehartiging.

De decentralisatie van overheidstaken op onder andere het gebied van zorg, jeugd en welzijn is een feit en biedt kansen. Met name voor lidverenigingen biedt het mogelijkheden om actief te (leren) lobbyen op lokaal niveau. Capaciteitsversterking en het aantrekken van vrijwilligers met een hiervoor geschikt profiel is noodzakelijk.

6. De samenwerking met en regiefunctie ten aanzien van lokale partijen in Nederland, met name op het terrein van zorg en welzijn, onderwijs, en belangenorganisaties.

Lokale zichtbaarheid en slagkracht van het COC blijven belangrijk. Daarbij gaat het er niet altijd om zelf uit te voeren. Juist een verbindende functie, het bij elkaar halen en houden van lokale partijen, organisaties en individuen is van groot belang, ook met het oog op het verankeren van LHBT specifiek lokaal beleid. Met haar brede vertakking in het land kan het COC de rol als lokaal verbinder goed invullen.

7. Verbinding in de LHBT beweging.

De LHBT beweging bestaat uit allerlei segmenten en er is een groeiend aantal zelfstandige initiatieven die ondersteund willen worden met behoud van hun onafhankelijkheid. Daarop speelt het COC de komende jaren nog meer in. Dit kan, afhankelijk van de behoefte, via de ontwikkeling van online en offline middelen. Digitalisering heeft gezorgd voor een grote online verbondenheid, internet verbindt wereldwijd LHBT's met elkaar en zorgt voor unieke mogelijkheden tot ontmoeting, informatie en activisme.

COC versterkt zichzelf door:

8. Het duurzaam binden van mensen en middelen aan het COC, waaronder het diversifiëren van financiële middelen en het binden van (nieuwe) vrijwilligers.

Resultaten kunnen niet behaald worden zonder mensen en middelen. Het COC moet een organisatie zijn waar je bij wilt horen, lid van wilt zijn, je tijd aan wilt geven, middelen aan bij wilt dragen. De komende jaren wordt gewerkt aan een intensivering van het binden van mensen (vrijwilligers, leden). Daarnaast ligt de focus op het diversifiëren van de financiële middelen waarbij het doel is een al te grote overheidsafhankelijkheid te vermijden, lokaal gefinancierde projecten te verwerven en het aantal individuele donaties te vergroten.

9. Het vergroten van de diversiteit onder vrijwilligers en medewerkers van COC.

COC vertegenwoordigt de LHBT gemeenschap in al haar schakeringen en die diversiteit moet in de interne organisatie gereflecteerd zijn. De komende jaren doet COC een bewuste investering om divers te zijn op alle niveaus. Daarbij wordt gelet op kenmerken als gender, gender representatie, bi-culturaliteit, leeftijd, etc.

COC vernieuwt met:

10. Aandacht voor de link tussen gender(normativiteit) en LHBT, zowel binnen als buiten de LHBT gemeenschap.

Meer nadruk komt te liggen op de link tussen gendernormen en LHBT. Gedacht kan worden aan campagnes, projecten op scholen en in opvoedingssettings. Stereotype beelden van wat mannelijk en vrouwelijk is leiden zowel binnen als buiten de LHBT gemeenschap tot stigma, intolerant gedrag en schijntolerantie. Je mag wel LHBT zijn, maar dit alleen op een bepaalde, sociaal geaccepteerde, manier laten zien. Daarbij wordt gedrag of expressie dat afwijkt van de geldende maatschappelijke normen van gender en sekse vaak negatief opgevat. Er wordt de komende jaren ook aandacht besteed aan nauwere samenwerking met de transgender beweging en aan de positionering ten opzichte van de opkomende beweging van mensen met een intersekse-conditie. Internationaal is de I op verzoek van de intersekse beweging opgenomen in het werk van de wereldkoepel ILGA-World en de Europese koepel ILGA-Europe. De beweging van personen met een intersekse-conditie is in opkomst en zichzelf aan het organiseren en manifesteren. Ook in Nederland is inmiddels een intersekse organisatie actief.

9. Organisatie

COC Nederland is een federatie. De twintig lidverenigingen staan midden in de samenleving, hebben nauw en direct contact met de achterban en met maatschappelijke organisaties in de lokale gemeenschappen. Door de fijnmazige infrastructuur kan het COC op laagdrempelige wijze, dicht bij de mensen, het ondersteuningsaanbod bieden waar LHBT's met verschillende achtergronden behoefte aan hebben. De lidverenigingen zijn merendeels vrijwilligersorganisaties, soms hebben lidverenigingen beroepskrachten aangesteld. De lidverenigingen kennen bestuursleden (verantwoordelijk voor beleid en continuïteit van de vereniging), coördinatoren (verantwoordelijk voor ontwikkeling en uitvoering van activiteiten) en soms medewerkers.

De besturen van de lidverenigingen kiezen gezamenlijk een landelijk bestuur, het bestuur van COC Nederland. COC Nederland is verantwoordelijk voor de belangenbehartiging op nationaal niveau (bijvoorbeeld bij de rijksoverheid en maatschappelijke organisaties met een nationaal mandaat), nationale en internationale agendering van relevante issues, ondersteuning van de lidverenigingen en de uitvoering van nationale en internationale programma's.

De werkorganisatie (het federatiekantoor) is, onder leiding van een daartoe door het bestuur aangestelde directeur, verantwoordelijk voor de uitvoering van deze opdracht, volgens een jaarplan dat jaarlijks op de ledenvergadering van de federatie door de besturen van de lidverenigingen wordt vastgesteld.

Om efficiënt te zijn en resultaten te halen is het belangrijk dat het COC de komende jaren open staat voor discussie over structuurveranderingen die daaraan bijdragen. Duidelijk is dat er noodzaak is voor een betere verbinding tussen de lidverenigingen onderling en tussen lidverenigingen en de

werkorganisatie. In Nederland moet breed lokaal geopereerd worden, gezamenlijk ontwikkeld en het uitwisselen van expertise is daarbij van groot belang. De inzet tot betere afstemming is al gemaakt op de AV van najaar 2013 met het instellen van coördinatoren bij lidverenigingen, maar zal in de looptijd van dit strategisch kader verder zijn beslag krijgen. Daarbij wordt onder andere gekeken wat het meest effectief centraal en decentraal uitgevoerd kan worden. Het uitwisselen van *best practice*, het leren van elkaar ten aanzien van lobby en het opzetten van effectieve samenwerking zullen een vliegwieleffect hebben op het resultaat.

10. Implementatie en monitoring

Dit strategisch kader heeft een looptijd van 4 jaar: 1 januari 2015 t/m 31 december 2018.

Implementatie geschiedt als volgt. Het kader dient geoperationaliseerd te worden in jaarplannen. Het kalenderjaar 2015 is een overgangsjaar aangezien jaarplannen al zijn gemaakt. Voor het ontwikkelen van de plannen voor 2016 wordt gebruik gemaakt van dit strategisch kader. Lidverenigingen maken momenteel hun eigen beleidsplan. Tijdens de looptijd van dit strategisch kader wordt gekeken naar manieren om meer gezamenlijk op te trekken in de implementatie van het strategisch kader.

Dit strategisch kader is succesvol als het wordt gebruikt en leidt tot een meer congruent, slagvaardig en gefocust COC. Daartoe moet het een levend document zijn dat gebruikt wordt om plannen te optimaliseren, dat leidt tot levendige discussie in de federatie, dat het COC helpt daadkrachtig te opereren en de veranderingen tot stand te brengen die nodig zijn voor LHBT's wereldwijd.

Om de implementatie te ondersteunen, worden de volgende monitoringsmechanismen geïmplementeerd:

- Jaarlijks (september/oktober) wordt het strategisch kader door (een vertegenwoordiging van) een federatiebrede kerngroep geëvalueerd en gecheckt op relevantie;
- Mochten hier aanpassingen uit voortkomen dan worden deze voorgelegd aan de najaars AV van het betreffende jaar;
- Op basis van jaarplannen/werkplannen maakt de kerngroep jaarlijks (februari/maart) een kort stuk over de samenhang met een korte analyse van de voortgang in de ambities strategisch kader en eventuele aandachtspunten. Dit stuk wordt intern verspreid;
- Het maken van een strategisch kader wordt geborgd in de organisatie. Elke 4-5 jaar wordt een strategisch kader ontwikkeld. De eerstvolgende keer in 2018, het laatste jaar van de looptijd van dit strategisch kader.

COC Nederland

bezoekadres:

Nieuwe Herengracht 49
1011 RN Amsterdam

postadres:

Postbus 3836
1001 AP Amsterdam

tel 020 623 45 96
fax 020 626 77 95

info@coc.nl
www.coc.nl

Copyright © COC Nederland 2014-2018

volg het COC